

ПОЛІТИЧНА КАРТИНА СВІТУ МОЛОДІ: ВИЗНАЧЕННЯ, СКЛАДОВІ, ФУНКЦІЇ

Оксана СКНАР

Copyright © 2012

Постановка проблеми. В умовах високої невизначеності та неоднозначності сучасного політичного контексту України, амбівалентності та суперечливості суспільно-політичних подій та практик особистість прагне спиратися на певну внутрішню структуру, “систему координат”, смислові оцінювальні вісі, які допомагають структурувати її досвід у побудові власної політичної картини світу. Таке впорядкування полегшує як сприйняття політичної реальності, так і формування ставлень, оцінок, суджень про неї, врешті-решт визначає способи взаємодії особистості зі світом політики загалом та з різними суб’єктами соціальної й політичної взаємодії зокрема. Водночас на сьогодні бракує досліджень, які б стосувалися вивчення змісту, складових, чинників структурування політичної картини світу юні.

Мета статті: викласти теоретичне підґрунтя вивчення політичної картини світу сучасної молоді та виокремити її функції.

Формування та утворення картини соціального світу особистості, у тому числі й картини політичного світу як її частини, відбувається, на нашу думку, через взаємодію дискурсів різних агентів політичної соціалізації. За цих умов підвищуються шанси пізнати й належним чином інтерпретувати соціальне довкілля й політичне оточення, які постійно змінюються: “епізоди” (що у термінології Р. Харре розуміються як різноманітні дії, вчинки людей, значущі події, найважливішими з яких є проблемні, смисл котрих найважче розкрити) слідує один за одним у різних ситуаціях повсякдення. І для того щоб уміти “читати їх текст”, тобто адекватно інтерпретувати соціально-політичне оточення, потрібна висока активність суб’єкта пізнання і взаємодії, його компетентність (Г.М. Андреева).

Дискурс – це перш за все **спосіб інтерпретації суб’єктом свого існування, перебування у світі й, зокрема, політичному.** В такому розумінні поняття “дискурс” змістов-

но наближується до поняття “картина світу” особистості. Дискурс виникає разом з інтерпретацією, яка зумовлюється контекстом попереднього перебування суб’єкта та досвідом комунікацій, взаємодій з іншими, тобто пов’язаний з особливостями соціалізації особистості [1]. Взаємодія тут є засадничою умовою, що забезпечує у процесі усуспільнення особи набуття нею соціального (у тому числі й політичного) досвіду. Ті способи взаємодії з оточенням, які спрямовані на задоволення власних потреб, досягнення своїх цілей та інтересів, що найчастіше чи *найбільше себе виправдовують*, стають типовими (В.О. Васютинський) [1], *перетворюючись на практики.* Зміст практик, за Т.М. Титаренко, визначається під час діалогу, в якому безперервно перебуває особистість зі своїм оточенням, реальними й віртуальними учасниками взаємодії, та із багатосуб’єктним соціумом у цілому [2].

Для кожної епохи, країни, суспільства, політичного устрою характерними є певні типи практик, що продукують й демонструють агенти поля політики, й, зокрема, поля політичної соціалізації. Повсякчас перебуваючи у діалозі із соціумом, з реальними та віртуальними співрозмовниками, молодь як суб’єкт політичної взаємодії певним чином реагує, оцінює, інтерпретує, визначає власне ставлення до них, “виробляє” й породжує нові смисли, вибудовує свою картину політичного світу, в якій впорядковується її набутий суспільно-політичний досвід. Водночас сформоване світовідчуття, утворена “конфігурація” цієї політичної картини відіграє визначальну роль щодо повсякденних, соціальних, політичних та інших практикувань молоді, спрямовуючи їх.

Отже, у процесі соціальної взаємодії, головною через взаємовпливи практик суб’єктів політичної соціалізації, відбувається **побудова, створення, конструювання картини політичного світу** молоді, яка визначає її

суспільно-політичні дії й практичні діяння, що, своєю чергою, веде до утворення спільного дискурсійного політичного простору, зміст якого час від часу змінюється, передусім залежно від способів суспільного практикування.

Стосовно поняття “картина світу”, то варто згадати про те, що в психологічних дослідженнях воно вживається змістовно близьке до “образу світу” (О.М. Леонтьєв, С.Д. Смірнов, В.В. Петухов, Ф.Є. Василюк, А.В. Нарішкін), “моделі світу” (В.О. Васютинський), “семіосфери” (О.Е. Сапогова), “картини світоустрою” (Ю.А. Аксьонова), тоді як у психолінгвістичних розвідках наголошується на нетотожності змісту понять “образ світу” та “картина світу”.

Доречним видається виокремлення Ю.А. Мочаловою кількох напрямів дослідження образу світу в психологічних науках [3], доробки яких, утім, інколи “перехресчуються” і взаємодоповнюються. Йдеться про такі з них:

– про психологію пізнання (У. Найсер, Ж. Піаже, Л. Постман, К. Хігбі, М. Шеріфф, а також А.Г. Асмолов, О.М. Леонтьєв, В.В. Петухов, С.Д. Смірнов та ін.) у змістовому форматі якої побудова образу зовнішньої реальності постає як актуалізація, а потім уточнення, коригування чи “поповнення”, “збагачення” початкового образу світу особистості; формування внутрішньої репрезентації дійсності відбувається завдяки активним діям суб’єкта пізнання;

– про психологію свідомості (О.Ю. Артемьєва, Г.А. Берулава, О.М. Леонтьєв, В.В. Налімов, В.Ф. Петренко, В.І. Похилько, С.Л. Рубінштейн, В.Н. Топоров та ін.), у якій образ світу обґрунтовується як суб’єктивна, “пристрасна” модель світу, що охоплює раціональне та ірраціональне, трактується як “фантом” світу, міф, або ж як універсальний та інтегральний текст, що презентований у свідомості особистості складною системою найрізноманітніших сенсів (так званий “текст культури”);

– про психологію особистості (К.О. Абульханова-Славська, Б.Г. Ананьєв, Л.І. Анциферова, Д.О. Леонтьєв, А.В. Нарішкін та ін.), у концептуальному контексті якої образ світу розглядається, з одного боку, як суб’єктивна інтерпретація особистістю реальності, що дозволяє їй орієнтуватися у соціальному часопросторі повсякдення, а з іншого – як суб’єктивний простір особистості, який відображає індивідуальний, суб’єктивно “перетворений” та структурований досвід у його неповторних зв’язках і відношеннях з навколишнім світом.

Образ світу в концепції О.М. Леонтьєва – це відносно стабільне смислове утворення, що репрезентує уявлення людини про світ, про інших людей, про себе й власне місце в ньому. Причому відомий теоретик психології не розмежовує поняття “образ світу” і “картина світу”, вживаючи їх як близькі, майже тотожні поняття. У будь-якому разі образ світу опосередковує взаємодію людини з реальністю, слугуючи своєрідною “призмою”, що спрямовує й до певної міри визначає *внутрішню логіку побудови особистістю своєї поведінки*, тобто опосередковує її діяльність у реальному світі, в тому числі й у житті суспільства. Людина, на думку вченого, створює не Світ, а Образ, ніби-то “вичерпуючи” його з об’єктивної реальності, вибудовуючи таким чином образ багатовимірної світу, образ цієї реальності (див. [4]).

Основними ідеями, котрі ввів О.М. Леонтьєв у науковий обіг щодо категорії “образ світу”, були такі: 1) саме цей образ опосередковує взаємодію людини з реальністю, являючи собою сенсо-значеннєву символічну форму, яку суб’єкт застосовує як конструкт, що використовується у процесі та для освоєння світу; 2) в ньому наявне досить стале уявлення про реальність, котре охоплює як минулий досвід (традиції, звички, міфи, тощо), так й інтенції, очікування, що спрямовані в майбутнє; 3) він являє собою узагальнену, цілісну форму того, як реальність не тільки постає перед суб’єктом, а й конструюється, оцінюється, сприймається й переживається ним; 4) отожд образ світу – конструкт, створений людиною, становить спосіб адаптації й пізнання навколишнього світу, відображає прагнення і намагання особистості створити свій власний світ. Цим підкреслюється *активна роль особистості як суб’єкта* пізнання та особистісного освоєння *соціального повсякдення* [4].

З позиції діяльнісного підходу, основними **характеристиками** свідомого образу світу є *цілісність, симультанність, багаторівневність, осмисленість й категоріальність* [5]. Скажімо, С.Д. Смірнов пов’язує поняття “образ світу” та “картина світу”, розглядаючи **перший як системоутворювальний компонент картини світу**. Точніше, він описує “...образ світу як ядерну структуру стосовно картини світу...” (цит. за [4, с. 15]). Іншими словами, **картина світу** (як периферійна структура) **формується на основі образу світу** (як цілісної, ядерної структури) [4]. Відтак карти-

на світу, що “скеровується” його образом, є більш “рухливим”, динамічним, мінливим утворенням, порівняно з останнім. Тож картина світу трансформується у процесі розвитку людства, оскільки змінюється сам світ. Цієї думки дотримувався й О.В. Нарішкін, який розглядав образ світу як складно організовану структуру й вважав, що цей образ не є статичним утворенням, а, навпаки, являє собою динамічну систему, причому ієрархічно впорядковану та багаторівневу [4].

В.В. Петуховим “ядерні структури” розуміються як сталі уявлення про світ, як сукупність світоглядних знань, що утворює центральну смислову зону картини світу – стабільну, усталену, стійку підсистему. Тож образ світу – це конструкція, що *закріплює досвід взаємодії суб’єкта з реальністю*, синтезує його знання про навколишнє середовище [4]. Водночас “поверхневі” структури здатні набувати цілком раціональних форм [5]. А згідно з *трирівневою моделлю взаємодії особистості з дійсністю* О.Ю. Артем’євої, структура суб’єктивного досвіду має три нашарування: “перцептивний світ”, “картина світу” (семантичний пласт) та “образ світу” (ядро), який виконує роль “інтегратора” слідів цієї взаємодії і скеровує її перебіг. Водночас елементами образу світу, на її думку, є не лише образи об’єктів, а й образи *ставлень* до них [5].

Ф.Є. Василюк у дослідженні образу світу акцентує увагу на його *суб’єктивній, емоційно-ціннісній складовій*, яка розглядається як *фактор, що спричиняє поведінку суб’єкта залежно від способів сприйняття ним світу, з яким він будує свою взаємодію* (йдеться про особливості інтерпретації й переживання суб’єктом обставин життя і себе, свого місця й ролі в них) [4]. Близьким до такого розуміння є також трактування О.Е. Баксанським та Е.Н. Кучер образу світу як “системи персональних конструктів” (себто *типових для суб’єкта способів оцінки подій, ставлення до реальності*), які, на думку О.В. Первушиної, правомірно доповнити поняттям “колективний конструкт” (змістовно це найбільш сталі культурні константи, вироблені історико-культурним досвідом поколінь і закріплені в архетипах) [4]. На значущості полікультурних та глибинно-психологічних “надбань” особистості при створенні картини світу наполягає В.В. Абраменкова, ідея якої полягає в тому, що цю картину на рівні особистості визначають досить сталі соціокультурні моделі й зразки –

візуальні архетипи, котрі відображають найархаїчніший пласт образів, схем, уявлень (див. [6]). Поряд із цими глибинними структурами і стереотипами існують й більш поверхневі – “соціотипи”, які формуються в конкретному суспільстві й відображають його норми, еталони, критерії, вироблені ним у ході культурно-історичного розвитку спільноти.

Розумінню й вивченню змістового наповнення образу світу присвячено роботи Ю.А. Аксьонової, яка вводить поняття “картина світоустрою”, що розуміється нею як один з вимірів картини світу особи. Тож суб’єктивна картина світу – це такий спосіб його опису, за допомогою якого особистість розуміє світ і себе в ньому. Причому відмінною характеристикою картини світу є її *центрованість на власному “Я”*. Обираючи той чи інший спосіб опису довкілля, суб’єкт життєдіяльності проявляє себе, структуруючи світ у своїй свідомості, визначає своє місце в ньому [6].

Таким чином, картина світу – це центроване на “Я” *вособистісного суб’єкта* цілісне, складно впорядковане утворення, ядро якого становлять його сталі світоглядні уявлення про соціальний світ і свою роль у ньому, що сформувались унаслідок безперервної взаємодії із природною і суто соціальною реальностями. Вона, з одного боку, відображає те, як соціальне довкілля оцінюється, інтерпретується, переживається й осмислюється особистістю, а з іншого – визначає внутрішню логіку поведінки нею своєї поведінки в конкретному соціумі.

Аналіз наукових джерел, присвячених названій проблематиці, дозволив визначити такі основні **функції політичної картини** світу суб’єкта громадянського повсякдення:

– *репрезентативна*: уявлень про політичну систему, про владу, про свою роль у політичному житті країни;

– *інтерпретативна*: витлумачення і переживання суб’єктом: а) обставин суспільно-політичної реальності – системи соціально ієрархічних стосунків з дорослими, ровесниками та владою, значущих ситуацій і подій повсякдення, параметрів оцінки та інтерпретації явищ дійсності й поведінки; б) власного місця й ролі у цих обставинах;

– *впорядкувальна*: структурування, організація та згармонізування системи політичних уявлень і ставлень особистості;

– *орієнтувальна*: життєреалізування у просторі суспільно-політичних стосунків, й, зокрема, у сфері норм і цінностей політичної

взаємодії; уявлення про відповідні власним потребам цілі діяльності та прийнятні для них способи й засоби їх досягнення;

– *регулятивна*: розумна поведінка людини у ситуаціях соціальної, у тому числі й політичної, взаємодії; відтворення й продукування норм і правил, яким має відповідати ця взаємодія, а також зразків, моделей, схем громадянської поведінки;

– *інтегративна*: засіб інтеграції людей у межах суспільства, формування політичної ідентичності суб'єкта(ів) взаємодії.

Політична картина світу є частиною загальної картини світу особистості та формується у процесі її соціалізації, тобто під час вибору нею пріоритетних для себе політичних цілей і цінностей, формування уявлень про прийнятні способи політичної поведінки та взаємодії і про доцільність тих чи інших дій і практик у конкретних ситуаціях повсякдення, визначення свого ставлення до влади й існуючої політичної системи.

Політична картина світу – це також *мережа смислових координат*, крізь формат яких особистість сприймає *царину політики*, визначає ставлення до власних політичних прав і свобод, громадянського обов'язку, до форм і способів взаємодії з органами влади тощо. Вона охоплює уявлення особистості про політику, владу та відносини між гілками влади, про себе як суб'єкта політики, про державу і своє місце в ній, про прийнятні способи їх взаємодії, а тому природно виступає своєрідним *регулятором* політичної поведінки. У цьому зв'язку важливо виокремити сфери взаємодії з реальністю, у яких відтворюються, продукуються й виявляються політичні практики, що репрезентуються у політичній картині світобачення особистості. Передусім – це *сфера ставлень до себе* як суб'єкта політичної життєактивності, що описується поняттям “політична ефективність”. І це зрозуміло чому, адже “головним результатом політичної соціалізації є сформований у свідомості людини цілісний і несуперечливий образ світу політики, в якому центральне місце посідає її “Я”, готовність і здатність включитися і взаємодіяти з іншими суб'єктами політичного процесу” [7, с. 53]. Отож центральною ланкою політичної картини світу особистості цілком слушно визнати її **інтераакційне “Я”** як суб'єкта суспільно-політичної взаємодії.

К.О. Абульханова-Славська висновує про подвійність вказаних ставлень: одна справа

уявлення людини про себе як про об'єкт, від якого нічого не залежить, і зовсім інша – уявлення про себе як про активно діючого суб'єкта, від котрого залежні різноманітні способи її зв'язку із соціумом. Той чи інший *варіант сприйняття себе і суспільства* (як об'єкта чи суб'єкта) породжує різний ступінь активності чи пасивності, адаптивності чи дезадаптивності до умов життя, конструктивності чи стереотипності у власній поведінці та у стосунках з навколишніми і *визначає різні типи* громадянської, суспільно-політичної *позиції особистості* [8]. *Важливим є і те, як саме остання переживає й оцінює свою роль і місце в соціумі* – відчуває, що від неї нічого не залежить, чи, навпаки, пропонує для вирішення нагальних проблем власні способи їх розв'язання. Інакше кажучи, мовиться про політичну ефективність особистості, яка передбачає наявність віри, відчуття у пересічній людини спроможності впливати на перебіг політичних процесів у житті країни. Відсутність або недостатність віри в ефективність своїх дій, негативна оцінка власної здатності бути активним учасником політичного повсякдення, зневіра у власних силах, переживання безпорадності психологічно блокують соціальні ініціативи громадян, сприяють формуванню відчуженої позиції у політичному просторі, ведуть до намагань уникнути будь-яких взаємодій з представниками влади, політикуму. Звідси очевидно, що політична ефективність *відображає в політичній картині світу особистості* той чи інший *варіант ставлення до себе як до повноцінного суб'єкта політичної взаємодії*.

Іншим важливим чинником присутності людини у політичних практиках є *сфера її взаємодії із суспільно-політичною інформацією*. Констатуємо обмаль досліджень, які б висвітлювали особливості впливу інформаційного середовища на картину світу особистості. Як відмічають С.М. Іванченко і Д.В. Позняк, сьогодні конструювання картини світу все більше базується на інформації, що надходить ззовні, зокрема через ЗМК, які є найпотужнішим їх розповсюджувачем, а тому “...саме вони і стають джерелом знань про облаштування навколишнього світу” [9, с. 95] й, зокрема, світу політичного, що спричиняє становлення політичної картини світу молоді й визначає її конкретне змістовлення. Для нас молодь – це масовий суб'єкт, котрий не просто реагує на здійснювані впливи, не

пасивно сприймає масив повсякденної інформації, а й виявляє неабияку особисту активність як при її аналізі, інтерпретації, осмисленні, шукаючи в ній відповіді на нагальні для неї питання, так і при виробленні власного спектра політичних ставлень. Не дивно, що у відповідь на здійснювані впливи молодь створює власні практики осмислення суспільно-політичної реальності та сама наслідує й відтворює усталені практики.

Ще один значущий чинник політичного практикування – *сфера взаємодії з іншими* – дорослими (вчителями, батьками і т. ін.), ровесниками, представниками влади. Так, науковці слушно наголошують на тому, що стосунки з владою є одним із центральних світоглядних векторів політичної картини світу особистості як динамічної системи пов'язаних між собою образів та уявлень про владу і політичну систему, її структуру, механізми функціонування та можливі “конфігурації” на певному етапі розвитку суспільства (В.О. Васютинський, І.В. Жадан, Н.М. Дембицька, І.В. Самаркіна та ін.). При цьому основними елементами названої картини світу є такі: базові понятійні та символічні концепти суспільно-політичної системи (передусім ключове для політики поняття про владу та про її символічну складову); образи вагомих, значущих політичних акторів (як персон, так й інститутів); подієвий ланцюг у часопросторі суспільного повсякдення; актуальні проблеми соціально-політичної сфери та шляхи їх вирішення; образ “Я” у політиці (І.В. Самаркіна [10]). Водночас загальне бачення царини політики, прийнятних у суспільстві способів взаємодії політичної влади та особистості зумовлюється й відповідно забезпечується *політичними репрезентаціями*, які “циркулюють” у політичній культурі суспільства та інтеріоризуються молодою людиною у процесі її соціалізації, стаючи змістовими елементом персоніфікованої політичної картини світу (Н.М. Дембицька). Виходимо з того, що основним способом привласнення особистістю соціального (у тому числі й політичного) досвіду є її взаємодія із безпосереднім оточенням, до якої вона ковітально долучається у процесі буденної взаємодії.

У будь-якому разі формування системи уявлень про світ політики (про владу, функціонування політичної системи, усталені способи політичної взаємодії тощо) відбувається у процесі повсякденного практикування люди-

ною власним життям, через акти буденного спілкування та інтеракції, різні способи взаємодії з агентами політичної соціалізації: спочатку, на етапі первинного усуспільнення, з дорослими (батьками, вчителями) й ровесниками, а пізніше (на етапі вторинного) – завдяки досвіду політичної комунікації, виробленню умінь і навичок політичних стосунків, у процесі накопичення й оперування політичною інформацією. Очевидно, що спершу утворюється “наївна” політична картина світу особистості, яка в подальшому може або деталізуватись, так і залишаючись “наївною”, або ж трансформуватись у “спеціальну”. Загалом вона може змінюватись двома способами: а) “еволюційним” шляхом, тобто через накопичення життєвого досвіду, або б) “революційним”, який вносить кардинальні зміни до картини світу за короткий проміжок часу здебільшого внаслідок чи під впливом масштабних соціально-політичних подій [11]. Відтак особистість як суб'єкт політичних відносин формує своє “наївне” бачення світу політики на основі повсякденного досвіду й тих соціальних практик, до яких реально долучається.

Вдосконалення картини політичного світу особистості відбувається завдяки її задіянню у події і справи соціально-політичного середовища, зануренню у громадянсько-політичний дискурс. Будучи принципово діалогічною, особистість конструює, вибудовує свою світоглядну картину у безперервній взаємодії з національною культурою, зі світом у цілому й із соціумом зокрема. А якщо конкретизувати, то саме в контактуванні з суспільно-політичною інформацією, з іншими людьми (як з дорослими й ровесниками, так і з представниками влади) та з різними соціальними інститутами. *І діалог із соціумом тут постає джерелом породження нових смислів, продукування й відтворення певного набору практик та конкретного особистісного практикування.* У такий спосіб формуються та узвичаюються найтипівіші форми взаємодії особистості з навколишніми, що в подальшому визначає ті найприйнятніші, найуживаніші способи соціальних взаємин, котрі вона виявляє, якими керується у суспільно-політичному повсякденні, контактуючи з іншими учасниками комунікацій. Це первинне “ядро” картини світу є найбільш сталим утворенням, яке у періоди глибинних трансформацій суспільства (коли панує невизначеність і нестабільність), актуалізується й стає провідним для особистості.

Саме в юнацькому віці, інтенсивно соціалізуючись професійно та розвиваючись самісно – як з ровесниками, так і з іншими членами суспільства, – ця її картина світобачення уточнюється, доповнюється, змінюється під впливом чи завдяки набуттю нового суспільно-політичного досвіду життєдіяльності.

ВИСНОВКИ

1. Формування і створення цілісної картини соціального світу особистості, у тому числі й картини політичного світу як її частини, найінтенсивніше відбувається у процесі дискурсивної взаємодії суб'єктів політичної соціалізації.

2. Політична картина світу – це своєрідна мережа смислових координат, через яку особистість сприймає навколишній світ і яка опосередковує, спрямовує і до певної міри визначає способи її взаємодії із цим світом у цілому й з іншими суб'єктами політичного співжиття зокрема.

3. Функціями політичної картини світу молоді як суб'єкта громадянської взаємодії є репрезентації, інтерпретації, впорядкування, орієнтування, регуляції, інтеграції.

4. Сферами взаємодії особистості з реальністю, у яких відтворюються, продукуються й виявляються політичні практики, що репрезентуються у політичній картині світу, є: а) взаємини із суспільно-політичною інформацією; б) взаємостосунки з іншими – з дорослими й ровесниками та із представниками влади; в) ставлення до себе як суб'єкта політичної взаємодії й водночас відповідальної особистості.

1. *Васютинський В.* Інтеракційна психологія влади / Вадим Васютинський. – К., 2005. – 492 с.

2. *Титаренко Т.М.* Соціально-психологічні практики життєконструювання особистості / Т.М. Титаренко // Актуальні проблеми психології. Психологічна герменевтика : зб. наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – Житомир, 2011. – Т. 2. – Вип. 7. – С. 15–23.

3. *Мочалова Ю.А.* Особенности образа мира у представителей различных этнических групп / Ю.А. Мочалова. – [Электронный ресурс]. – режим доступа: www.psu.ru/psu/files/4802/mochalova.doc.

4. *Первушина О.В.* “Образ мира” как проблема междисциплинарного исследования / О.В. Первушина // Мир науки, культуры, образования. – 2009. – № 4 (16). – С. 13–17.

5. *Иванова И.А.* Роль феномена “Образ мира” в отечественной психологии / И.А. Иванова // Вестник Университета Российской академии образования. – 2011. – № 1. – С. 95–98.

6. *Сапогова Е.Е.* Psychocadabra: субъективная “картина мира” как гипертекст / Е.Е. Сапогова // Известия ТулГУ; [Сер. “Психология”]; под ред. Е.Е. Сапоговой. – Выпуск 4. – Тула: ТулГУ, 2004. – С. 163–179.

7. *Білоус І.М.* Особливості ставлення молодіжної інтернет-аудиторії до участі у політичному житті / Ірина Миколаївна Білоус. – Дисс... канд. психол. н.: 19.00.11 – політична психологія / Ін-т соц. та політ. психол. АПН України. – К., 2008. – 289 с.

8. Соціальний простір життя як суб'єктивна символічна реальність / [Злобіна О., Мартинюк І., Соболева Н., Тихонович В.]. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2004. – 299 с.

9. Інформаційний вплив: теорія і практика прогнозування : монографія / за ред. П.Д. Фролова ; Національна акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2011. – 304 с.

10. *Самаркина И.В.* Публичная сфера в политической картине мира: структура, практики взаимодействия и векторы трансформации / И.В. Самаркина. – [Электронный ресурс]. – режим доступа: http://identity.ucoz.ru/Statyi/Samarkina_pupl_sfera.doc.

11. *Самаркина И.В.* Дети и родители: отношение к власти. – [Электронный ресурс]. – режим доступа: <http://www.politex.info/content/view/511/30/>.

АНОТАЦІЯ

Скнар Оксана Миколаївна.

Політична картина світу молоді: визначення, складові, функції.

З'ясовано, що політична картина світу як частина загальної картини світу особистості є цілісним, складно впорядкованим, центрованим на “Я” утворенням, ядро якого становлять її сталі світоглядні уявлення про соціальне довкілля і політичне оточення та про свою роль у їх повсякденні, що сформувались у результаті постійної взаємодії з усупільненою реальністю. Політична картина світу, з одного боку, відображає те, як суспільно-політична дійсність оцінюється, інтерпретується, переживається й осмислюється суб'єктом життєдіяльності, а з іншого – визначає внутрішню логіку побудови ним як особистістю своєї поведінки в соціумі. Основними функціями цієї картини світу є репрезентативна, інтерпретативна, впорядкувальна, орієнтувальна, регулятивна, інтегративна.

Ключові слова: *молодь, суб'єкт, особистість, образ світу, політична картина світу, типи практик, соціальний досвід, політична взаємодія, діалог.*

АННОТАЦИЯ

Скнар Оксана Николаевна.

Политическая картина мира молодежи: определение, составляющие, функции.

Показано, что политическая картина мира как часть общей картины мира личности является целостным, сложно организованным, центрированным на “Я” образованием, ядро которого составляют ее устоявшиеся мировоззренческие представления о социальной среде и политическом окружении и о своей роли в нем, которые сформировались в процессе постоянного

взаємодія з соціальною реальністю. Політична картина світу, з одної сторони, відображає те, як суспільно-політична дійсність оцінюється, інтерпретується, переживається і осмислюється суб'єктом життєдіяльності, а з другої – визначає внутрішню логіку побудови ім як особистості свого поведіння в повсякденності. Основними функціями цієї картини світу є репрезентативна, інтерпретаційна, упорядкування, орієнтаційна, регуляційна, інтеграційна.

Ключові слова: *молодь, суб'єкт, особистість, образ світу, політична картина світу, типи практик, суспільний досвід, політична взаємодія, діалог.*

ANNOTATION

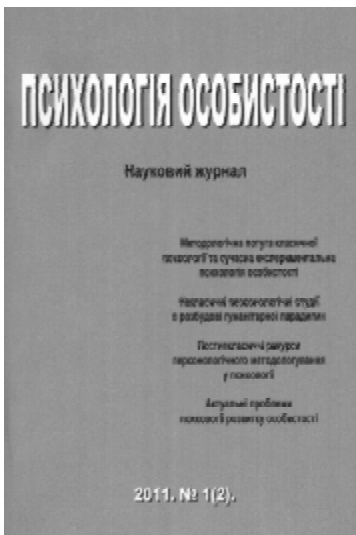
Sknar Oksana.

Political Picture of the World of Youth: Definitions, Components, Functions.

It is shown that the political picture of the world as part of a personality is a holistic, complexly ordered, aimed at "Self" formation, the kernel of which are the personality's settled outlook on social environment and political surroundings and his role in their everyday, which formed in the result of constant interaction with socialized reality. Political picture of the world, from the one hand, reflects how social-political reality is estimated, interpreted, experienced and comprehended by the subject of living, and from another hand – it determines the inner logic of construction by him as a personality his behavior in society. The key functions of this picture of the world are representative, interpretative, organizational, orientational, regulative and integrative.

Key words: *youths, subject, personality, picture of the world, political picture of the world, types of practice, individual experience, political interaction, dialogue.*

Надійшла до редакції 12.04.2012.

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

Науковий теоретико-методологічний і прикладний психологічний журнал

Засновник:
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Головний редактор
Зіновія КАРПЕНКО

Адреса редакції:
76025, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Тараса Шевченка, 57, к. 518,
телефони +38-0342-59-61-36
+38-067-49-51-322
ел. пошта karpenkozs@ukr.net

2011. – №1:

Василь Ткаченко

Мультикультуралізм, національна ідентичність і проблеми єдиного освітнього поля

Нігора Хазратова, Марина Луценко

Життєвий шлях особистості в постмодерністському дискурсі

Анатолій Массанов

Несприятливі емоційні стани та їх подолання в діяльності особистості

Галина Радчук

Суб'єктна позиція студента у середовищі вищого навчального закладу

Тамара Яценко

Особливості внутрішньої динаміки психіки та її врахування у діагностико-корекційному процесі

Віктор Москалець

Смисл життя, свобода та відповідальність особистості у вченні Віктора Еміля Франкла

Олена Ліщинська

Суб'єктивна інтерпретація фактів у процесі соціального пізнання як ресурс експлуатації в деструктивному культурі

Тетяна Титаренко

Його величність Випадок: несподівані конфігурації людського життя

Олена Злобіна

Практики життєконструювання: до питання про проблемні ситуації в методології конструювання реальностей

Віталій Татенко

До питання про структуру і типологію інтимного життя

Олена Донченко

Архетипи – спільне в нашому житті (розпізнавання архетипів як шлях до унікальності)

Зіновія Карпенко

Онтологічне обґрунтування аксіологічної персонології

Мирослав Савчин

Дослідження особистості в контексті духовної парадигми психології

та ін.